

Wijbosch, 1 mei 2020

Onderwerp: reactie op raadsvoorstel en concept-RES regio NOB t.b.v. raadsvergadering 7-5-2020

Geachte gemeenteraadsleden,

Middels dit schrijven geven wij een reactie op de Concept-RES regio Noordoost-Brabant welke door u ter vaststelling wordt besproken in de raadsvergadering 7-5-2020. U ontvangt deze brief van de Stichting Handen Af van Wijboschbroek welke is opgericht 31-3-2020.

De werkgroep heeft u indertijd verzocht het rapport “de Toekomst van zon en wind in Meierijstad” niet vast te stellen. Concreet verzochten wij u:

1. de nota aan te houden en de tijd te nemen voor het goed onderzoeken en bestuderen van de aangereikte bronnen om een terdege afweging te kunnen maken.
2. Geen verkorte procedures in te stellen gezien het aanmerkelijk belang van energie en warmtewinning voor inwoners van Meierijstad. Voors en tegens dienen in iedere situatie goed afgewogen te worden.
3. Vooralsnog de eigen ambitieopgave terug te brengen naar wat minimaal vanuit de RES nodig is. De eisen die in het kader van de regionale energiestrategie (RES) worden gesteld, zijn aanmerkelijk lager van wat Meierijstad zichzelf heeft opgelegd.
4. Wijboschbroek en buitengebied Wijbosch vrijwaren van windturbines en zonneparken.
5. Pak met de RES gezamenlijk een (inter-)regionale doelstelling op, gebaseerd op de adviezen van het College van Rijksadviseurs en Planbureau voor de Leefomgeving.
6. Vooruitlopend op wat komen gaat, geen ontsluitingsweg in Wijboschbroek realiseren. Ook een evt. verbreding van de A50 in Wijboschbroek is uitermate onwenselijk.

In deze brief komen wij deels terug op bovenstaande en met name daar waar het de RES betreft.

Recente rapporten maart 2020

Zeer recent heeft het Ministerie Economische Zaken met de netbeheerders verzocht aan Berenschot en Kalavasta om te onderzoeken hoe een klimaatneutraal Nederland er in 2050 kan uitzien.

De onderzoekers maakten verschillende scenario's en hun impact op het landschap. Deze scenariostudie* schetst vier mogelijke toekomstbeelden voor een klimaatneutrale energievoorziening in 2050. Daarbij vormt het Klimaatakkoord het startpunt voor de ontwikkelingen tot 2030. De scenariostudie omvat een integrale analyse van vrijwel alle energiedragers en alle sectoren in de Nederlandse samenleving.

De studies zijn 15 april 2020 naar de Tweede Kamer gestuurd.

Enkele belangrijke conclusies daaruit:

1. De vier toekomstbeelden, alle volledig CO₂-neutraal, schetsen op basis van verschillende governance structuren voor de energietransitie hoe Nederland wat betreft energievraag en -aanbod er in 2050 uit kan gaan zien.

De toekomstbeelden zijn zodanig gekozen/ingevuld dat ze de “hoekpunten van het speelveld” geven, opdat de netbeheerders in het vervolgtraject kunnen beoordelen wat er nodig kan zijn aan flexibiliteit en infrastructuur. Het gaat dan niet alleen om de energiedragers gas en elektriciteit, maar ook om warmte, waterstof en CO₂.

2. Er zullen naast zon en wind ook meerdere energiedragers nodig zijn:

Onder regionale sturing valt te lezen: “Warmtenetten gevoed door geothermie en een forse elektrificatie kenmerken het scenario. Er is een stevige groei van zonne- en windenergie. Samen met een daling van de industriële activiteit leidt dit tot een Nederland dat vrijwel geheel zelfvoorzienend in energie is. Gas blijft aanwezig als piekvoorziening (hulpketels en centrales) in de vorm van groen gas uit lokale biomassa en ‘groene’ waterstof uit voornamelijk wind en zon met elektrolyse.” In het scenario nationale sturing blijft gas nodig voor voeding van back-up centrales en industrie, door middel van groen gas en groene waterstof.

Aangezien er niet altijd duurzame elektriciteit voorhanden is, wordt eveneens in elk scenario een vermogen aan back-upcentrales voorzien.

“In de primair-energieaanbod-grafiek (...) is goed te zien hoe de meest belangrijke energiedragers veranderen van gas, olie en kolen in 2015, via meer elektriciteit in het Klimaatakkoord 2030, naar een totaal veranderd beeld in 2050: hoofdzakelijk duurzame elektriciteit plus waterstof en biogereleerde brandstoffen.”

Denk daarbij aan onder meer: zon en wind (met een belangrijk aandeel voor wind op zee), geometrie, waterstof, gas en biomassa.

3. Er is in de diverse scenario’s ruimte voor circulaire landbouw. Er wordt toegewerkt naar kringlooplandbouw. Als bekend mag worden verondersteld dat de transitie naar kringlooplandbouw het huidig arsenaal aan landbouw-gronden nodig heeft.

4. Er is een analyse gemaakt van diverse weerjaren. Er zijn structurele voorzieningen nodig, zogenaamde backupcentrales.

5. In het nationale scenario ligt de nadruk op het opgestelde vermogen wind-op-zee en grootschalige zonneparken. Dit komt omdat wind-op-zee en zonneparken goed nationaal geregeld kunnen worden. Op dagen dat er te weinig zon en wind is wordt de elektriciteitsvraag opgevangen met STEG-waterstofcentrales. En ook in de regionale sturing: op dagen dat er te weinig zon en wind is wordt de elektriciteitsvraag opgevangen met STEG-waterstofcentrales.

6. “Windturbines hebben vanaf 2000 hun intrede gedaan in Nederland. In eerste instantie waren dit voornamelijk windturbines op land. Echter, door de beperkte ruimte, landschapsvervuiling, geluidoverlast en andere argumenten die tegen windturbines ingebracht worden, is de inzetmogelijkheid van wind-op-land beperkt. Windturbines op zee bieden een uitstekend alternatief, maar zowel de investeringskosten als de onderhoudskosten zijn aanzienlijk hoger. Daartegenover staat dat windturbines op zee meer vollasturen (jaaropbrengst gedeeld door het vermogen, red.) hebben, omdat het meer en harder waait op zee. Ook kunnen er grotere windturbines gerealiseerd worden die vanwege schaalvoordelen efficiënter omgaan met de wind. Enerzijds omdat het op grotere hoogte harder waait en anderzijds omdat deze windturbines alleen bij extreem hoge windsnelheden afschakelen. Vanaf 2006 zijn er vanwege de bovenstaande argumenten windturbines op zee gerealiseerd. Hoewel dit echte windparken betreft, is het totale opgestelde vermogen klein. Het gaat hier voornamelijk om kleinere windturbines waarbij schaalvoordelen niet worden benut, zie Figuur 59.

Vanaf 2015 is echter een forse toename zichtbaar in zowel het opstelde vermogen als de totale productie. Dit is te danken aan de realisatie van de nieuwe windparken met grotere windturbines.”

7. Binnen de Europese sturing is er minder impact op de landelijke omgeving. Zie ook nota Impact op de ruimte.

8. In de nota Ruimtelijke uitwerking (impact op het landschap) **wordt duidelijk zichtbaar dat wind op land in de regionale sturing er vooral een versnippering is van windturbines: het zgn. confettimodel. Dit i.t.t. de nationale sturing: er zullen meer geclusterde projecten met hogere intensiviteit plaatsvinden.

Deze constatering hebben gevolgen voor beoordeling van het bod van de RES. Immers de regionale aansturing heeft grotere impact op de ruimte en het landschap. Een zekere combinatie van elementen uit de 4 scenario's hebben de voorkeur.

De Stichting Handen af van Wijboschbroek bepleit dat de Raad en de RES kennisneemt van de beide nota's. Er worden onderbouwde voor- en nadelen zichtbaar van de regionale sturing. De impact op de ruimte van de regionale aansturing is erg groot.

Raadsvoorstel Concept Nota RES

Wij hebben de volgende opmerkingen en suggesties:

1. Pag. 2: (eveneens 'Communicatie', pag. 7) het College richt zich tot de Raad omdat de betrokkenheid van de Raad bij dit proces van groot belang is. Wij zijn van mening dat de betrokkenheid van de burgers bij de RES en de opgaves/bod die daarmee gepaard gaan in Meierijstad erg laag is. Wij vragen de Raad en het College werk te maken van het stimuleren van participatie en betrokkenheid bij deze energietransitie.

Wij verwijzen u daarvoor naar een van de geformuleerde overkoepelende uitgangspunten pag. 32 in de Conceptnota: "Zorg dat er sterk wordt ingezet op het informeren en de bewustwording van inwoners in de regio. Een onafhankelijk loket waar men terecht kan voor vragen en informatie kan daarbij helpen. Ook moet duidelijk zijn waar bezwaar aangetekend kan worden." Vanuit communicatie is het belangrijk dat alle inwoners, bestuurders, raadsleden, ambtenaren en bedrijven op de hoogte zijn van de ontwikkelingen binnen de RES en wat daarbij hun eigen rol is.

Wij verwachten dat de gemeente Meierijstad met een concreet communicatieplan komt voor participatie en betrokkenheid. Ook pleiten wij ervoor dat uw raad zeggenschap houdt op inhoud en proces van de energietransitie.

2. Pag. 3, argumenten 2.1.: U vermeldt de opgaven van 0,25 Twh voor Meierijstad en verwijst daarvoor naar de opwekopgave zoals opgenomen in de toekomstvisie zon en wind van Meierijstad.

Wij willen u erop wijzen dat deze toekomstvisie te beperkt is. U steekt in op zon en wind daar waar uit de rapporten Ruimtelijke scenario's en Impact op de ruimte duidelijk valt op te maken dat u het daarmee niet redt. Het is daarmee een te beknopte visie. Zie argumentatie hierboven.

3. pag. 4, argumenten 3.1.: de gemeenten werken de komende jaren zelf aan hun eigen opgave. U vertelt o.m. dat gemeenten die om allerlei redenen hun opgaven niet allen kunnen realiseren hierin samenwerking zullen zoeken met omliggende gemeenten. Om argumenten zoals hierboven is aangegeven is dit onzes inziens een overschatting van de mogelijkheden van de individuele gemeente.

De gemeenten gaan het hier simpelweg niet mee redden en is zelfs onwenselijk omdat voor de energieopgave en de gewenste transitie, samenwerking noodzakelijk is met andere gemeenten en andere regio's en dus uitstijgt boven de mogelijkheden van de individuele gemeente.

4. Pag.4, argumenten 4.1.: het afwegingskader landschap RES NOB biedt interessante inzichten.

Wij willen u wijzen op de aanbevelingen in dit afwegingskader:

“Voor zonne-energie wordt een voorkeursvolgorde - zonneladder gehanteerd. Zonne-energie wordt zoveel mogelijk in of nabij bebouwd gebied opgewekt; op daken, gevels en ongebruikte gronden. Daarnaast geconcentreerd op gronden aansluitend aan haven- en industrieterreinen en op defensierterreinen en vliegvelden. Slechts onder strikte voorwaarden worden zonneweiden op landbouwgrond in het landelijk gebied toegestaan.” Deze visie sluit meer aan bij de visie van Planbureau voor Leefomgeving en College van Rijksadviseurs dan de toekomstvisie Meierijstad. Wij bevelen u aan om de 'toekomstvisie zon en wind' nog eens af te zetten tegen dit afwegingskader.

Concept Nota RES

We hebben de volgende opmerkingen en suggesties:

1. Pag. 18, de zoekgebieden. De zoekgebieden dienen getoetst te worden aan het afwegingskader Landschap en de uitgangspunten Landelijke Afweging pag. 28. Wat betreft Wijboschbroek met name:

“Sluit natuurgebieden (Natura 2000, Natuur Netwerk Brabant) en bestaande bossen uit voor zonneweiden en windturbines”. “Wees zorgvuldig met cultuurhistorisch waardevolle elementen en structuren.” Wijboschbroek maakt deel uit van het Natuur Netwerk Nederland en Natuur Netwerk Brabant.

Zie ook de aanbeveling in Bijlage achtergronddocument/afwegingskader landschap: “Nabij of in beschermde dorps -en stadsgezichten; cultuurhistorisch/archeologisch/aardkundig waardevolle gebieden dient extra voorzichtig te worden omgegaan met de inpassing van duurzame energie”.

2. Pag. 26. De tekst: “.....het is slim zoveel mogelijk zonne-energie te realiseren op daken en restgronden. Dit betekent niet dat eerst alle daken vol moeten en daarna pas de velden aan bod komen. Beide zijn noodzakelijk om de opgave te halen. Ook landbouwgronden zullen nodig zijn, bij voorkeur nabij bebouwd gebied. In het landelijk gebied combineren we grote zonneweides en windenergie in grootschalige, open landschappen, zoals de komgronden, de Peelkernontginning en de jonge heideontginning.” is in tegenspraak met het Afwegingskader Landschap (Bijlage 3 Concept-RES NOB). Daarin wordt wel degelijk een volgorde geduid m.b.t. toepassing van de zonneladder.

In aansluiting op onze eerdere insprekreacties willen wij u wijzen op de standpunten van de stichting n.a.v. eerdere bronstudies:

- Windturbines zoals voorgesteld zijn niet voldoende efficiënt. Lijnopstelling draagt onvoldoende bij aan energiewinning.
- Windturbines zijn bedreigend voor flora en fauna.
- Zonnenvelden zijn bedreigend voor kringlooplandbouw en natuur. Niet nodig, gebruik daken industrieterreinen, gevels, wegen.
- Aantasting natuurgebied en het gebied met cultuurhistorische waarde.

- Aantasting fysieke leefomgeving, gezondheid en woongenot van inwoners
- Bestemmingsplan staat deze functiewijzigingen niet toe. Immers er vinden infrastructurele wijzigingen plaats. In planologisch-juridische zin is dit als een vorm van stedelijk grondgebruik.

Dank voor uw aandacht.

Hoogachtend,
Namens het bestuur van de Stichting Handen Af van Wijboschbroek

wijboschbroek@gmail.com

Gebruikte bronnen:

- * Klimaatneutrale energiescenario's 2050
Scenariostudie ten behoeve van de integrale infrastructuurverkenning 2030-2050, maart 2020 van Berenschot en Kalavasta
- **Ruimtelijke uitwerking Energiescenario's
Februari 2020 van Generation.Energy en PosadMaxwan in gezamenlijke opdracht van het EZK.